

Trädens roll i stadens miljö- och klimatarbete

Stockholms Naturskyddsförening,
Stadsplaneringsgruppen, Lena M Olsson

November 2024

Foto: Privat

Syfte

- Vem ansvarar för stadens träd?
- Hur hanteras trädbeståndet?
- Vilken roll har träden i stadens klimat- och miljöarbete i relation till mål och handlingsplaner?
- Bidra till kunskap för vårt arbete framåt

Bakgrund

- Storstäder är centrala för att uppfylla målen i Parisavtalet.
- Träd levererar en rad ekosystemtjänster och bidrar till att både dämpa klimatförändringar och hantera dess effekter.
- Naturbaserade lösningar, ex att bevara trädbestånd och återskapa våtmarker, mest effektiva.
- Stockholms stad avser ta en ledande roll i det internationella klimatarbetet.
- I stadens egna mål och planer betonas vikten av satsningar på träd och gröna ytor...
- **...men syns det i praktisk handling och konkreta insatser?**

Metod – mejlenkät till ansvariga tjänstemän

(Trafikkontoret, Miljöförvaltningen, Exploateringskontoret samt Parkmiljöavdelningen norra innerstaden, Kungsholmen, Norrmalm, Östermalm)

- Beskriv er organisation och verksamhet.
- Hur många (uppvuxna) träd inom ert ansvarsområde har fällts i staden de senaste tre åren? Hur många av dessa är skyddsvärda eller särskilt skyddsvärda?
- På vilka grunder har träden fällts?
- Sker någon uppföljning/kontroll av vilka träd som fällts?
- Vilka insatser har gjorts för att skydda och bevara just dessa träd?
- Hur mycket koldioxid skulle träden omvandlat om de varit kvar?
- Hur kompenserar staden för förlorade träd och dess koldioxidupptag?
- Pågår en diskussion om trädens roll i stadens klimatarbete?
- Finns dokumentation kring frågorna?

Ansvarsfördelning och organisation - ett decentraliserat och delat ansvar

- **Trafikkontoret:** ansvar för skötsel av gatuträden samt träd i kommuncentrala parker (beskärning, växtbäddar, etc). Genomför almsjukeinventering årligen. Förvaltar "Träddatabasen" (i kommunens kartprogram).
- **Stadsdelsförvaltningarna:** ansvar för skötsel av parkträd samt träd på naturmark. Fokus på parkträden, oklart om förebyggande insatser även gäller träd på naturmark.
- **Exploateringskontoret:** ansvar för trädens hantering i exploateringsprojekt; i avtal regleras vilka träd som ska fällas samt nyplanteras. Efter avslut ansvarar TK och SDF för träden.
- **Miljöförvaltningen:** ansvar för löpande analys och övervakning av grönstrukturen i stort – träd, buskar, fält – och de ekologiska sambanden. Utveckla biologisk mångfald.

Uppföljning och kontroll av trädbeståndet – ingen samlad bild

- **Trafikkontoret** för statistik i kommunens Kartprogram (40 - 45000 träd) över hur många gatuträd som fälls årligen (ca 300-400, utöver sjuka almar). Men den är inte heltäckande!
- **Exploateringskontoret** för ingen statistik över hur många träd som fälls, eller nyplanteras, i samband med exploateringsprojekt
- **Stadsdelsförvaltningarna** gör trädinventeringar ("koll på vilka träd som tas ned") men saknar statistik över hur många träd som fälls på naturmark. Oklart om alla fällda parkträd hamnar i Kartprogrammet.
- **Miljöförvaltningen** "Det går tyvärr inte att besvara detta exakt"

Kommunens kartprogram – Vad samlas in idag?

- Syftet med Stockholms stads trädatabas är främst att dokumentera skötselrelaterade uppgifter som..
- trädens art, ålder, vitalitet och eventuella skador
- för att kunna planera och utföra beskärningsarbeten, riskhantering etc
- Fokus på gatuträd och parkträd

Kommunens kartprogram – Vad saknas?

- Gemensam årlig rapportering från samtliga berörda förvaltningar
- Skikt/lager som ger utökad information om parametrar som:
- hur många träd som fälls, vilken art, om de är skyddsvärda/särskilt skyddsvärda och på vilka grunder de fälls
- omfattningen av olika förebyggande insatser för träden och vilka som ger resultat
- hur många nya träd och av vilken art planteras och hur många överlever på sikt.
- Sådan rapportering stärker trädens betydelse och kan ha en dämpande effekt på trädfällning
- Informationen kan också relateras till uteblivna ekosystemtjänster (koldioxidupptag etc), samt trädens ekonomiska värde (iTree Sverige)

Olika mätningar av krontäckningsgraden svåra att jämföra

- Miljöbarometern (2009): **22,6%** (en minskning från 23,1%, 1998)
- Beräkningar i olika forskningsprojekt:
  - Sentinel2-satelliten (2016): **24,9%**
  - iTree Sverige (2020): **21%**
  - Preliminära beräkningar från stadens senaste laserscanningsdata (2021): ca **30%** generellt för hela Stockholm. Men ojämnt fördelad över staden!
  - Laserscanningen ger möjlighet till jämförande uppföljning, men ska verifieras i samarbete Stadsbyggnadskontoret, Trafikkontoret och Miljöförvaltningen

Kompensation för trädfällning/uteblivna kolsänkor – nya träd ska ersätta gamla

- Förvaltningarna kan inte besvara hur mycket koldioxid de fällda träden skulle omvandlat.
- Äldre träd är en bättre kolsänka än yngre. iTree Sverige beräknar att stadens ca en miljon träd lagrar kol som motsvarar årliga koldioxidutsläpp från 650 000 bilar.
- Ambition ersätta fällda träd med nyplanterade ”så långt det är önskvärt och möjligt”. Träd på naturmark ersätts med sly. Det saknas samlad uppföljning i vilken utsträckning nya träd ersätter gamla och om de överlever på sikt.
- Nyplantering är en kompensation som sker på mycket lång sikt (flera decennier), medan stadens mål har betydligt kortare tidsperspektiv (några år).

Motiv för trädfällning - utrymme för tolkningar

- Hinder för stadsbyggande, nya bostäder, ny infrastruktur, vägar etc
- Omdaning av parker, succession
- Träd är sjuka, har dålig livskraft, innebär någon form av (fall)risk.
- Skapa fria siktlinjer och öka tryggheten
- Påtryckningar från allmänheten (tillstånd att fälla om trädet klassas som en sanitär olägenhet)
- Olika experter kan göra olika bedömningar av exempelvis trädens livskraft eller risk.

Omfattning av förebyggande insatser oklar - budgeten överordnad

- Trafikkontoret - skötsel och förebyggande insatser av gatuträden (beskrning, växtbäddar, etc). Gatuträden hårt ansatta och konkurrens om utrymme under marken.
- Stadsdelarna - skötsel och förebyggande åtgärder av parkträden. Men oklart om förebyggande insatser även gäller träd på naturmark.
- Stor skillnad mellan äldre träd och nya träd när det gäller nytta.
- Skötselåtgärder billigare åtgärd än nyplantering.
- Saknas en samlad kunskapsbank om vilka förebyggande insatser som är mest effektiva.

Stadsövergripande trädsmål

- Beslutades 2022-04-26 i Miljö- och hälsoskyddsnämnden och Trafiknämnden
- Varje fällt träd på **gator, parker och torg** ska ersättas av **två** nya
- Krontäckningsgraden ska öka på **gator och torg**
- Träd som fälls i exploateringsprojekt eller på naturmark ingår inte
- Ännu inga krav på uppföljning

Pågår diskussion om trädens roll? Finns dokumentation?

- Handlingsplanen för biologisk mångfald, Klimathandlingsplanen, handlingsplanen för klimatanpassning, Stadsövergripande trädsmål.
- <https://parker.stockholm/vaxter-djur/trad/vaxtbaddar/>
- <https://leverantor.stockholm/entreprenad-i-stockholms-offentliga-miljoer/vaxtbaddshandboken/>
- <https://parker.stockholm/vaxter-djur/trad/>

Slutsatser från kartläggningen

- Stort glapp mellan retorik och praktisk handling när det gäller trädens roll i Stockholms miljö- och klimatarbete.
- Delat ansvar mellan olika förvaltningar men brister i överblick och samordning.
- Motiven för trädfällning är godtyckliga och kan tolkas på olika sätt.
- Det saknas systematisk uppföljning och kontroll över hur stadens trädbestånd som helhet förändras över tid.
- Det saknas löpande beräkningar av trädens samlade värde; ekonomiskt och i form av ekosystemtjänster, liksom hur förändringar i trädbeståndet påverkar möjligheterna att nå uppsatta mål.
- Starka skäl anta att trädbeståndet minskar snarare än ökar.
- Frånvaron av systematisk uppföljning leder till att trädens betydelse i klimatomställningen blir osynligt.

Varför fälldes detta ståtliga träd i Rålambshovsparken?

Det tar minst 70 år för ett lövträd att växa sig stort och frodigt. Det tar knappt 60 sekunder att såga ner det. Sen är det för alltid borta.

Vi måste värna om och hushålla med de träd vi har och dessutom plantera många nya träd för framtiden.

Så gynnar vi klimat – och miljöarbetet framåt!

Stockholms Naturskyddsförening kräver följande:

- Staden trädbestånd måste öka väsentligt som ett led i att uppnå beslutade klimat- och miljömål.
- Prioritera att i första hand bevara och skydda det befintliga trädbeståndet. Det är billigare och ger större klimatnytta.
- Granska och ompröva motiven för trädfällning och relatera dem till trädens klimatnytta och ekosystemtjänster.
- Inför systematisk uppföljning och kontroll över hur stadens trädbestånd som helhet förändras över tid. Inför obligatorisk statistik som ska utgöra ett korrekt underlag och som ska redovisas och vara ansvarsutkrävande. Vi rekommenderar att stadens egna verktyg iTree används för underlag!
- Ändra entreprenörers incitament när de utför arbeten i grönområden. Det ska inte löna sig att fälla träd i onödan. Idag får systemfel oåterkalleliga konsekvenser.
- Inrätta en instans med övergripande ansvar för att stärka och utveckla trädbeståndet.
- Stockholms stads insatser måste tydligare motsvara uppsatta mål och planer. Arbetet måste inledas NU!!

Stockholms Naturskyddsförening kommer därför att:

- Aktivt granska och följa upp att borttagna träd ersätts med nya, enligt den i staden spikade principen om två nya träd för varje borttaget träd
- Initiera ett möte med stadsträdgårdsmästaren
- Initiera möten med alla politiska partier för att bland annat berätta om rapporten och se var varje parti står i trädfrågan och andra frågor – och hålla dem ansvariga för vad de säger och gör
- Fortsätta att bevaka och ge remissvar på diverse bygg- och exploateringsprojekt
- Fortsätta att engagera oss i denna viktiga fråga!

Frågor och diskussion – Hur går vi vidare?

Tack!

